

יום רביעי האחרון התחיל כמו כל יום עשורה רגיל בטהראן — אם בכלל יכול להיות עשורה רגיל. בתצר המיסגד הגדול שליד הבזאר, מסביב לבריכה המרובעת הי משמשת לרחיצת הפנים, הידיים והרגליים של המאמינים לפני התפילה, התקהלו קרוב לעשרת אלפים איש. מסביב, בסימטות הי קטנות וברחוב הראשי, התקבצו אלפים רבים נוספים. מצריחי המיסגדים, באמצעות המקולום, נשמעו קריאות המיאונים.

העשורה הוא היום העשירי של מוחארם, החדש הראשון של השנה המוסלמית. כמו היום העשירי של החדש העברי הראשון, זהו יום של ייסורים ותפילות. אולם בהשגחה לעשורה, נראה יום הכיסורים החגיגה עליזה. כי ביום זה, לפני 1283 שנה, אירע מאורע'הדמים הנורא, שהפך להיות נקודת המוצא של הכת השיעית.

עתה, בעשורה של 1963, התקהלו רבבות טהראן, לשמוע מחדש מפי כוהניהם את סיפור העשורה הראשון.

200 ראשים כרותים

הו סיפורו של חוסיין, נכדו של הי נביא מוחמד, מבתו היחידה פאטימה.

תבערה ברחובות

זו מראה זוכן עתונים שהועלה באש, ציינה את התקדמות הי מפגינים בטהראן. תמונה לעבר החלק המודרני של העיר. שם כבר המתינו להם הטנקים.

קוממה נגדו גם את אנשי'הדת, שהתנגדו להחרמת אדמות ההקדשים המוסלמיים. הוא ניסה לגרום לשינוי גם במחנה שי כנגד. את הבורגנות ביקש לרכוש בעזרת כמה פעולות נמרצות נגד השחיתות בחצר המלכותית. סוחרים, שתמיד שילמו שוחד לאנשי החצר עבור כל רשיון, החלו מגלים אהדה כלשהי לשאה. על האינטליגנציה

בתלוכה כזאת — הכל יכול לקרות. הדבר תלוי רק בכוהני'הדת המכונים את המאמינים ההיסטריים. ביום הרביעי האחרון כיוונו הכוהנים את התהלוכה נגד מוחמד ריזא, השאה-אי'שאה (מלך המלכים) בכיבודו בעצמו.

היה זמן, שהכמורה השיעית נחשבה למשענתו העיקרית של השאה מוחמד ריזא של מוחארם, במטר של חיצים. אחד אחרי השני נפגעו בניו, אחיו, אחייניו ובני דודיו של חוסיין. הפרשים הציתו את הי מחסום והאש אחזה גם באוהלים, אך איש לא העז תחילה לפגוע בחוסיין עצמו. לבסוף ירה בו אחד הפרשים חץ, והוא נפל מתבוטס בדמו. עשרות סוסים דהרו על גופו, עוד כטרם נפח את נשמתו.

אש בעשוק הפרסי

הלא-קומוניסטית ניסה להשפיע בעזרת כמה מחכים ליבראליים — ובראש וראשונה מתן זכות-בחירה לאשה האיראנית. אשר לטודה הקומוניסטית — הוא ביקש לחסן את עצמו מפניה על-ידי חלוקת אדמות לאיכרים וחקיקת חוק שיתוף פועלים ברחתי המיפ-עלים המעסיקים אותם.

אש!

כך קרה, שההתפרצות האחרונה נגדו לא באה משמאל, אלא דחקה מימין — מתוך המחנה שתמך בו עד כה. שני בני הברית לשעבר — בעלי האחויות ואנשי הי דת — חברו יחד, כדי להעניש את השאה על הפליטת שהוא מנהל מזה קרוב לעשר שנים עם השמאל והלאומנים. הם בחרו בי עשורה — כי זהו היום בו חזקה ביותר השפעת המיסגד על ההמונים.

אלפים מוסתים ונוצמים, שזה עתה שמעו את קריאות כוהניהם להכות באויבי הי אמונה, נהרו מאזור הבזאר לעבר העיר החדשה. דוכני העיתונים, עליהם התנוססו צילומי בחורות, הועלו באש. חנויות שי הציגו זוהר מערבי נהרסו. אוטובוסים שי הפריעו להתקדמות התהלוכה ההיסטרית נהפכו והוצתו. פה ושם כילה ההמון את זעמו בחנויות של יהודים. אך ההתפרצות בכללותה לא נשאה אופי אנטי'יהודי מוב'הק.

ההמונים התפרעו ללא מעצור עד אשר הגיעו לכיכר הטופאחאנה. בה ניצב פסל הי שאה הקודם והמפרידה בין החלק החדש לבין הרובע הישן של טהראן. כאן חיכה להם הצבא. הם התפצלו, עברו דרך רחובות צדדיים עד שהגיעו לבניין הגדול של משרד החוץ. גם שם חיכה הצבא. מוחת לשאה! זעקו המפגינים, בוז לזה הנותן לורים לחלל את ארצנו! והשליכו את עצמם על אנשי הצבא.

החיילים פתחו באש. כאשר התנדף עשן היריות, וההמון נסוג חזרה לכיכר הבזאר, נאספו 86 גחיות. כ-150 פצועים הועברו לבתי-חולים, ומאות הסתחרו בבתי'הם.

כסף מקאהיר

שר להפיק את המיטרה' הודיע למחרת, באיוני העתונאים. הגנרל חסן פקראון, מפקד שרותי הבטחון, והוא הוסיף: ראשי הדת והפיאודלים אירגנו את המהומות במימון זר — כלומר: בכסף מצרי.

אין זה סוד, כי ראשי הכת השיעית בי פרס קיבלו עזרה כספית ניכרת מן החוץ. גם המלך סעוד וגם שלטונות מצריים — (המשך בעמוד 12)

בתום ההתקפה האכזרית, בה נשפך דם צאצאי הנביא כמים, נישארו בחיים רק בנו הקטן עלי, וכמה מנשי החצר. הם נשלחו למושל עיראק — יחד עם 200 ראשים כרותים. הגופות נקברו בקרבאלה, שהפכה מאז למקום קדוש ביותר של כת השיעים.

נגד מלך המלכים

יפור הזוועה עבר לכל קצחי העולם המוסלמי, ומדי עשורה חוזרים עליו

החיילים מסתערים

על המפגינים, באחד הי רחובות המרכזיים של הי עיר, כשרובים מכודנים בידיהם. בהתנגשות הראשונה בין המפגינים

כיהני השיעים באיוני המאמינים. ביום זה נערכות תהלוכות של תענייה והסתגפות, כשכל איש חש עצמו משתתף בהלחית חוסיין ובני ביתו. הם נכנסים להיסטריה ואובדן-חושים, מקוננים במשך יום שלם: "חסן! חוסיין! חסן! חוסיין!" הם מלקים את עצמם עד זוב דם בשר' שרות כבדות, דוקרים את גופם המעורטל בחרבות, מתנורים מאוכל ומשתיה, מהל-כים יחפים על גחלים לוהטות, תולשים את שערם ומתפלשים בעפר.

* חסן היה אחיו הבכור של חוסיין. שי הורעל על-ידי אחת ממאה נשותיו. נאמני שיעת עלי (מפלגת עלי, אביו) האשימו את הכליף הסוני (סונה, בערבית: מסורת) בי המתתו. על כן נחשב גם חסן כאילו הומת מות'קדושים.

דמשק, שעה שהמרכז הדתי נשאר בעיר מדינה. הסיכסוך התפתח למלחמה, ובאחד מן הי קרבות נהרג הכליף עלי, בעלה של פאטי מה. בנו חוסיין הרים כעבור מספר שנים את דגל המרד, יצא בראש קבוצה קטנה של אנשיו ממדינה, כשפניו לבגדאד ול-דמשק, באמונה שיצליח להביס את כוחות הכליף וידי.

התקדמותו נעצרה ליד קרבאלה, על גדות הפרת. חוסיין, שלמראה 4000 הפרשים של מושל עיראק הבין כי אפסו סיכוייו לנצח, ביקש רשות לחזור למדינה. אך המושל סירב, פקד על פרשיו ללכוד את חוסיין חי או מת.

חוסיין הקים מחסום של מוטות וקנים מסביב למחנה האוהלים שלו, התכוון ל'הסתערות. היא נפתחה בבוקר היום העשי-